

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	การเคลื่อนไหวในพื้นที่สาธารณะของผู้หญิงในการจัดการ ป่าชุมชน จังหวัดลำพูน	
ชื่อผู้เขียน	นายวิเศษ สุจินพรหม	
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชาการพัฒนาสังคม	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	อาจารย์ฉลาดชาย รมิตานนท์	ประธานกรรมการ
	อาจารย์ ดร. ทูศักดิ์ วิทยารักษ์	กรรมการ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จามะรี เชียงทอง	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษา "การเคลื่อนไหวในพื้นที่สาธารณะของผู้หญิงในการจัดการป่าชุมชน จังหวัดลำพูน" ในครั้งนี้ ได้ใช้กรอบคิดทางสังคมวิทยาว่าด้วยพื้นที่สาธารณะของหญิงชายในชุมชน ซึ่งประกอบด้วย แนวคิดเรื่องความรู้หญิงชายในการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน แนวคิดเรื่องสิทธิหญิงชายในการเข้าถึงและควบคุมป่าชุมชน และแนวคิดเรื่องการเคลื่อนไหวของหญิง-ชายในพื้นที่สาธารณะของป่าชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1.) เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์หญิง-ชายในการจัดการและใช้ประโยชน์ในป่าชุมชน เชื่อมโยงกับการแบ่งพื้นที่หญิงชายในการเข้าถึงป่าชุมชนและพื้นที่ในการผลิต 2.) เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์หญิงชาย ภายใต้บริบททางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน ซึ่งมีผลต่อการใช้ประโยชน์และเข้าถึงป่าชุมชน และ 3.) เพื่อศึกษาการเคลื่อนไหวของผู้หญิงจากพื้นที่ภายในบ้านเข้าสู่พื้นที่สาธารณะ โดยให้ความสนใจกับการเปลี่ยนแปลงบทบาทของหญิง ที่เป็นบทบาทที่แอบแฝงมาสู่บทบาทในการเข้าร่วมตัดสินใจในกิจกรรมทางสาธารณะของชุมชน

งานศึกษาป่าชุมชนที่ผ่านมาขาดมิติความเป็นหญิงชาย และมองชุมชนว่าผสมกันกันดี และสามารถจัดการทรัพยากรภายในท้องถิ่นตนเองได้ ต่อมาก็มีการปรับเปลี่ยนโดยใช้แนวคิดทางชนชั้นมาศึกษาป่าชุมชนด้วย และมองว่าแท้จริงแล้วชุมชนมีทั้งความร่วมมือและความขัดแย้งกันมาตลอด แต่ละชนชั้นที่เคลื่อนไหวเรื่องป่าชุมชนเข้าใจและต้องการใช้ประโยชน์จาก พ.ร.บ. ป่าชุมชนแตกต่างกัน ในการศึกษาครั้งนี้ต้องการชี้ให้เห็นว่า นอกจากชนชั้นแล้ว ยังมีเพศอีก

ด้วยที่มีความเข้าใจและต้องการใช้ประโยชน์ต่างจากผู้ชายในชุมชน และผู้หญิงมีพื้นที่ภายในชุมชนที่เป็นพื้นที่สาธารณะที่ผู้หญิงสามารถแสดงบทบาทได้มาเป็นตัวเสริมให้สามารถก้าวเข้าไปมีบทบาทในพื้นที่สาธารณะระดับจังหวัดและในระดับที่กว้างกว่านั้นได้

ผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่าเงื่อนไขที่ทำให้ผู้หญิงต้องออกมาเคลื่อนไหวเรื่องการจัด การป่าชุมชนนั้น แบ่งออกเป็น 2 เงื่อนไข คือ 1.) เงื่อนไขภายนอก รัฐและทุนได้ทำการปิดล้อมและ ขยายพื้นที่ป่าอนุรักษ์เพิ่มมากขึ้น การปิดล้อมส่งผลให้ผู้หญิงไม่สามารถเข้าไปเก็บหาของป่าเพื่อ ใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกต่อไป ขณะเดียวกัน องค์กรพัฒนาเอกชนได้พัฒนายุทธศาสตร์ทางการ เมืองในการได้มาซึ่งพระราชบัญญัติป่าชุมชน โดยการจัดตั้งเครือข่ายป่าชุมชน ทำให้ผู้หญิงในหมู่บ้านที่มีการจัดการป่าชุมชนเป็นของตนเองมีโอกาสแสดงตัวตนในฐานะนักอนุรักษ์ในเวทีเครือข่ายได้ และ 2.) เงื่อนไขภายใน คือ ในการก่อตั้งหมู่บ้านทุ้งยาวนั้น ผู้นำได้รักษาพื้นที่ป่าแห่งหนึ่ง ไม่ให้มีการตัดฟันต้นไม้ที่เรียกกันว่า “ป่าน้ำจ๋า” ให้เป็นที่สิงสถิตของ “ผีเจ้าพ่ออยู่คำ” โดยอัญเชิญ มาเป็นเจ้าดูแลปกป้องหมู่บ้านทุ้งยาว และมีการจัดการป่าชุมชนนับแต่นั้นมา จากเงื่อนไขภายใน นี้ ผู้หญิงก็ได้ใช้พื้นที่ชุมชนอันเป็นพื้นที่สาธารณะของชุมชนที่ผู้หญิงสามารถมีบทบาทควบคุม และตรวจสอบการจัดการป่าชุมชนได้นับแต่นั้นมา

การเคลื่อนไหวในเรื่องป่าชุมชน สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 แบบ คือ 1.) การเคลื่อนไหว ภายในชุมชน ผู้หญิงจะเคลื่อนไหวในสถานที่ที่เป็นขอบเขตของตน และมีการใช้กฎเกณฑ์ตาม ประเพณีในการควบคุมและตรวจสอบการจัดการป่าชุมชนที่ดำเนินการโดยผู้ชายด้วย นอกจากนี้ เมื่อได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการป่าชุมชนบ้านทุ้งยาว ผู้หญิงให้ความสนใจในกฎ ระเบียบการเก็บผลผลิตที่ไม่ใช่ไม้จากป่าชุมชน ส่วนผู้ชายให้ความสนใจในกฎระเบียบการตัดไม้ มา สร้างบ้าน และ 2.) ผลการเคลื่อนไหวภายนอกชุมชน โดยการเป็นกรรมการเครือข่ายป่าชุมชน จังหวัดลำพูน ทำให้มีโอกาสแสดงบทบาทและความสามารถได้ จากประสบการณ์ประชุมเครือข่าย ผู้หญิงมีความเชื่อมั่นในการดำเนินกิจกรรมป่าชุมชนในหมู่บ้านของตนเองเพิ่มมากขึ้น โดยผู้หญิง ได้เข้าไปมีบทบาทในการควบคุมงบประมาณเครือข่ายการเรียนรู้ป่าชุมชน และแสดงตัวเป็น “แม่ บ้านอนุรักษ์” ในชุมชน

Thesis Title: Women's Movement in Public Space for Community Forest
Management in Lamphun

Author: Mr. Wiset Sujinpram

Master of Arts: Social Development

Examining Committee:

Lecturer Shalardchai Ramitanondh	Chairperson
Lecturer Dr. Chusak Wittayapak	Member
Assistant Prof. Dr. Jamaree Chiengthong	Member

Abstract

The study on "Women's Movement in the Public Space for the Community Forest Management in Lamphun" draws upon sociological concepts of gender and the public space in the community, i.e. gender knowledge of resource utilization in the community forest, gender rights to access to and control resources, and women's movement in the public space of the community forest. This study has three objectives: 1) to understand gender relations in the utilization and management of resources in the community forest 2) to explore and understand conditions of changes in gender relations under economic, political, social, and environmental contexts of the community that affect utilization of and access to the community forest, and 3) to study women's movement from the domestic to public space with the concentration on the change of women's role which is used to camouflage their participation in the decision making in public activities of the community.

Studies on the community forest in the past failed to integrate a gender dimension. They were likely to view the community as a harmonious unit of which members were capable of managing resources in their own community. The viewpoint was argued that it was not in accordance with the reality of the community under the

context of contradictions for the resources in the northern Thailand. Later, the concept of class has been applied in the study of the community forest. This concept views that there have always been conflicts along with cooperation in the community. Each class that is involved in the movement relating to the community forest understands the Community Forest Act and want to make use of it in a different manner. This study wants to point out that not only class but gender as well should be of concern in such a study as women's perspectives and needs are different from men's in their community. It also shows that women have a communal space where they can play their public roles and this space serves as a support for their roles in other public spaces at the provincial and higher levels.

The result of the study reveals two conditions that make women become involved in the movement in the community forest management: 1) The Outside/External Condition: Thai State and the capitalism have increasing encroached and expanded conservation forest areas. This encroachment engenders the exclusion of women from gathering forest products for daily consumption. Non governmental organizations (NGOs) simultaneously develop a political strategy to acquire the Community Forest Act by means of setting up the Community Forest Network. As a result of this strategy, women in a village where exists the community forest management can have an opportunity to present themselves as conservationists in any forum arranged by the network; and 2) The Inside/Internal Condition: During the settlement of Tung Yao Village, the community leader preserved an area called "pa nam cham" from woodcutting. The area is, as believed by villagers, inhabited by a guardian spirit named "chao phor oo-kam" as invited by the villager to perform as a protector of Tung Yao Village. From then on, the management of the community forest has emerged. Under this condition, women have thus used the communal space which serves as the public space of the community to play a role in controlling and monitoring the community forest.

Women's movement in the community forest management can be divided into two patterns: 1) The Inside-community Movement: Women's movement encompasses around their own domain and the application of traditional regulations in

controlling and monitoring the community forest management are taken part by men as well. Besides, when women become part of the community forest committee, they are likely to pay attention to regulations of non-timber product gathering whereas their male counterparts, those of woodcutting for house building. 2) The Outside-community Movement: As committee members of the Community Forest Network, women have an opportunity to show their capability. Equipped with experiences gained from the network's meetings, women consequently become more confident in operating community forest-related activities in their own village. They participate in the budgeting control of the Community Forest Learning Network and present themselves as "conservationist-housewives" in the community.